СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LIII. Ч. 117. НЮ ЙОРК І ДЖЕРЗІ СИТІ, пятниця, 15-го червня 1945. No. 117. NEW YORK and JERSEY CITY, Friday, June 15, 1945. VOL. LIII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA FIVE CENTS ELSEWHERE

АМЕРИКА ПЕРША ЗАРАТИФІКУЄ НОВУ ЛІГУ НАЦІЙ

Міжнародна конференція в Сан Франсиско скінчить свої наради, як заповідають, 20. червня. Зараз потім статут новозбудованої міжнародної організації для забеспеки світового миру відійде до конгресу в Вашингтоні, де відбудуться дебати в обидвох палатах над приступленням Злучених Держав до цеї організації. Президент Труман, переговоривши ту справу з провідниками в сенаті й палаті репрезентантів, є певний, що ратифікація нової Ліги Націй американським конгресом наступить найдалі до 15. липня. Тому, що сама конференція в Сан Франсиско є властиво американським проєктом, адміністрації залежить, щоб Злучені Держави були тою першою державою, що цю нову міжнародну організацію затвердить. Це, як припускають, піднесе нову Лігу Націй відразу морально і буде чимсь таким, що є цілком противним тому, що сталось у конгресі по Версайськім договорі по першій світовій війні.

ЗАТВЕРДИЛИ РАДУ СВІТОВОЇ ЗАБЕСПЕКИ.

Комітет Конференції Обєднаних Держав у Сан Франсиско, що розглядав статут нової Ліги Націй, затвердив 30 голосами проти двох Світову Раду Забеспеки в такому виді, як згодилися на це в Ялті президент Рузвелт, британський премієр Чорчил та маршал Сталін. Затвердження наступило тоді, як Совєти відтягнули своє вето в справі дискусії на Світовій Раді Забеспеки. Було 15 держав, що їх заступники в комітету не голосували. Відтягнення вета збоку Росії привернуло згоду між пятьма потугами, що рішають у Раді Забеспеки, але це не зліквідувало невдоволення, яке є між многими малими державами. Герберт Еват, австралійський міністер заграничних справ, що він весь час сильну опозицію проти вета, далі не є вдоволений. Та сказав, що не буде голосувати ні за проєктом, ні проти того.

ГОТУЮТЬСЯ ПРИЙМАТИ АЙЗЕНГОВЕРА

Місто Ню Йорк, як і ціла Америка, мали досі нагоду тільки читати про ті торжества, якими витали в Англії ген. Двайта Д. Айзенговера, начального команданта аліянтських збройних сил в Европі. Та тепер прийшла черга на рідну Америку повитати Айзенговера. Перше повитання відбудеться в Ню Йорку, в Ситі Гол, перед яким буде 900 зарезервованих місць і 40,000 сиджень для загальної публики. Мейора Ля Гвардію шарпають на всі боки і всі на нього нарікають, зокрема бизнесмени, бо всі хотілиб якнайліпше приготовитись до привитання.

ВТРАЧЕНО В ВІЙНІ 4,770 КОРАБЛІВ.

Обєднані Держаи і невтральні втратили досі від 1939 року з торговельної маринарки 4,770 кораблів з поємністю на загальну суму 21,140,000 тон. Найбільшу шкоду нанесли атаки ворожих субмарин. Вони затопили 2,770 кораблів. Злучені Держави втратили у самій війні 570 кораблів через ворожі удари, 984 кораблі через різні воєнні випадки. Бракує 6,066 моряків з торговельної маринарки, що або згинули, або в неволі, чи пропали. Британська торговельна маринарка втратила 2,570 кораблів, при чому згинуло до 30,000 маринарів.

ТРУМАН ЗА ДАВНІ ФОНДИ ДЛЯ О.В.І.

Президент Труман заявився проти цього, щоб обтинати Офісови Воєнних Інформацій фонди, як це зроблено в палаті репрезентантів. Він заявив кореспондентам, що на його думку О.В.І. сповняє добру службу, яку повинен далі сповняти, бо ми ще далі у війні. Палата репрезентантів обтяла ті фонди на $17,000,000.

ВТРАТИ, ЯК ВЕЗЛИ ВОЯКІВ ДО ЕВРОПИ.

Департамент війни оголошує, що до Европи перевезено 4,453,061 американських вояків, при чому згинуло 3,604 вояки. Цю втрату вважає департамент війни „порівнююче малою". Очевидно в тому розумінню, коли брати під увагу, з якою силою бушували тоді німецькі субмарини.

ХОЧУТЬ ІТИ НА ПАСИФІК.

Генерал Джордж С. Патон, запитаний у Вашингтоні, чи хотів би іти на Пасифік далі воювати, відповів: „Думаю, що ми всі хочемо іти там воювати, чи не так?"

ПРОТИ ПРИМУСОВОЇ БРАНКИ.

При урядовім конгресовім переслуханню в справі заведення в Америці в мирних часах примусової бранки висказували свої погляди Луіс Дж. Гайнс, від Американської Федерації Праці, та Натан Е. Ковен, від Сі Ай О (Конгресу Промислових Організацій). Обидва заявились проти примусової бранки.

Конференція „Трьох Потуг" запевнена і відбудеться в скорому часі

Президент Труман проголосив, що вже пороблено всі заходи, щоби відбулась конференція „Трьох Потуг", в яких імені будуть конферувати: президент Труман, премієр Чорчил і маршал Сталін. Такий є вислід поїздки Гарі Л. Гопкинса до Москви, де він дістав згоду Сталіна на таку конференцію, як і згоду щодо проблем, що повинні бути на тих нарадах обговорені й вирішені. В тому самому напрямі працював Джозеф Е. Дейвис в Лондоні. Обидва як особисті висланники президента Трумана. Президент сказав, що таким робом, через тих висланників, він скорше і більше осягнув, ніж коли би були переписки, чи навіть телефонічні розмови. Догадуються, що конференція буде десь у половині липня і то в місті Відні. Та це здогади, хоч певним є те, що не буде ухилів щодо часу, бо през. Труман повторив, що його давний речинець „упродовж 40 днів" далі важний. Президент ще заявив, що він дуже вдоволений з успіхів його висланників, та що те, що вони привезли, є гарантією, що буде між Аліянтами така сама згода і в справі замирення світа, як була в часі війни. Це відноситься у першу чергу до Совєтів, про яких президент сказав, що вони так само хотілиб дійти з нами до згоди, як ми з ними.

ТРУМАН ПРО ПОЛЬСЬКО-СОВЄТСЬКЕ НАПРУЖЕННЯ І ЙОГО ЗЛАГОДУ

Понад 200 різних кореспондентів прислухувалось з великою увагою тому, що їм казав президент Труман про відношення Злучених Держав до Совєтів, а зокрема про можливости залагоди польсько-совєтського спору. Виходить, що Гарі Гопкинс полагодив до певної міри і ту справу, переговорюючи з Сталіном від імені президента і як його висланник. Замітне, що справу звільнення арештованих совєтською владою 16 визначних поляків полишено делікатно на боці. Про неї, як і про деякі замотані справи, президент не хотів обширно говорити, щоб не „попсути" того, що вже осягнено, а що є „шляхом до цілковитої злагоди". Президент ще сказав, що Злучені Держави далі визнають польський уряд в Лондоні, але дав до зрозуміння, що як буде створений новий польський уряд — а саме над тим радять у Москві — то буде визнаний той новий уряд.

ДОБАЧУЄ „МОРАЛЬНУ СПРАВУ" В СПЛАТІ ДОВГУ ЕЛІОТА РУЗВЕЛТА

Сенатор Стайлес Бріджес, републиканець, домагається конгресового слідства в справі звіту Джесі Г. Джонеса, бувшого секретара торговлі, про заплату $4,000 на сквітовання довгу на суму $200,000, затягненого ген. Еліотом Рузвелтом. Сенатор сказав, що коли син президента Злучених Держав є втягнений в таке діло, то це є „моральна" та „етична" справа і конгрес повинен знати повну правду.

Харчова конференція держав Західної Европи

Критичний стан харчової справи в багатьох краях Европи буде предметом дводневої конференції західних держави, що збирається в четвер у Лондоні. Крім Британії на ній репрезентовані: Данія, Норвегія, Бельгія, Люксембург, Франція, Голяндія, а відай і інші держави. Число людей, загрожених голодом у визволених краях Европи подають на 10 міліонів.

Франція вже висилає свого міністра достави до Вашингтону, аби добитися харчової допомоги від Америки.

ЗАПОВІДАЮТЬ КОНФЕРЕНЦІЮ ДЕ ҐОЛА З ТРУМАНОМ

З урядових французьких кругів подають запевнення, що генерал Де Ґол, голова тимчасового французького уряду, полетить на другий тиждень до Вашингтону на конфренцію з президентом Труманом.

ЗБИРАЮТЬСЯ ПОЧИНАТИ ПРОЦЕС ПРОТИ ЛЯВАЛЯ

Французький суд постановив починати суд проти французького політика Лțяваля, котрий тепер ще находиться в Еспанії. Суд відбудеться позаочно.

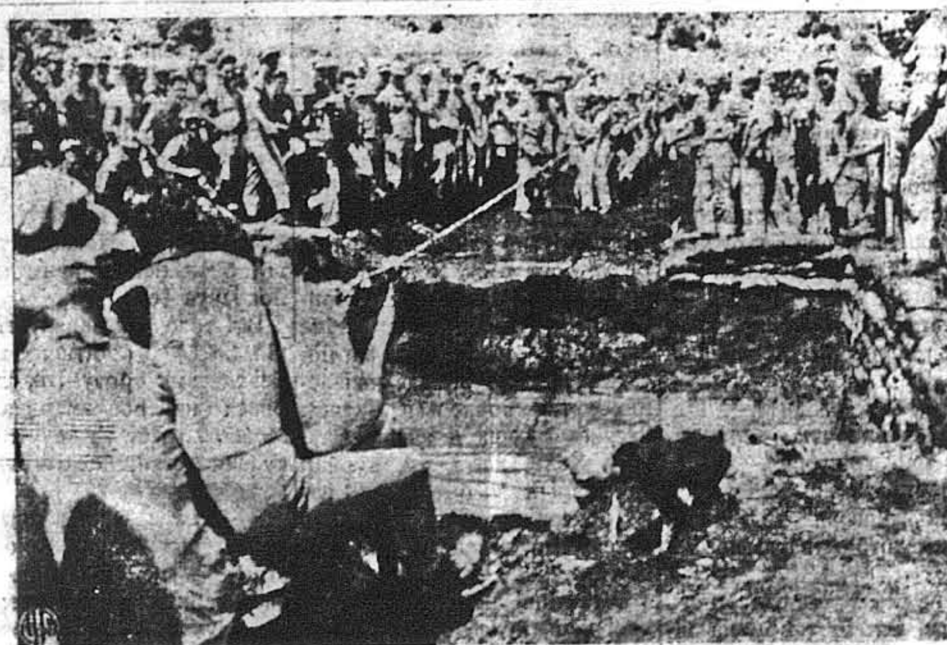
У Франції в кількох місцях патріоти росправилися з німецькими співробітниками самосудом. Були випадки вбивства жінок.

ПОСУДЖУЮТЬ КОРОЛЯ ЛЕОПОЛЬДА ЗА ЗВЯЗКИ З ГІТЛЕРОМ

Бельгійський міністер комунікацій заявив газетярам, що бельгійський уряд має в своїм посіданню телеграму, що її вислав був Гітлер бельгійському королеви Леопольдови в подяку за гратуляційну телеграму в день іменин. Король заперечив, що він таку телеграму висилав.

ІТАЛІЯ ПОСИЛАЄ ПОСЛА ДО МОСКВИ

У Кремліні предложив свої повновласти італійський амбасадор до Совєтського Союзу. Цею церемонією зазначено повне визнання Італії Росією.

ШУКАЮТЬ ЯКОЇСЬ РОЗРИВКИ ПО БОЯХ НА ПАСИФІКУ.—Бачимо, як вояки перетягаються шнуром. По середині калабаня з болотом. Хто програє, влетить в калабаню і скупається в болоті. Малпа-Фрузя, що приглядається тій забаві, держить, як бачимо, з тим гуртом, що туй туй впаде в калабаню. Сцена знята в одній з кемп, призначених на відпочинок.

ІНВАЗІЯ БОРНЕА МАЙЖЕ БЕЗ СПРОТИВУ

Австралійські війська, висаджені на північно-західну частину великого острова Борнеа, котра була до японської окупації британською кольонією, посуваються вглиб острова, просто не стрічаючи японського спротиву. Вони найшлися вже 8 миль від берега дві милі на північ від міста Брунея. Тимчасом інші відділи, висаджені на сході від того міста, заняли високі горби, що домінують над морським фронтом.

Австралійці очищують з японців остров Лабуан. Тубильці доносять, що японці підпалюють збірники нафти на Борнею.

БОРОТЬБА НА ОКІНАВІ ДОСЯГАЄ НОВОЇ ФУРІЇ.

Боротьба на острові Окінаві, що находиться в останній стадії, досягнула нового вершка завзяття. Японці бються зо свідомостю близького кінця.

Американські війська очистили з ворога просто цілий „мішок" на півострові Ороку; осталося тільки кілька пунктів, обсаджених ворогом. Японці загрозили були хвилево американцям на насипі Яєй, зайшовши їх зо сходу. Американці досягнули вже вершків насипу в кількох пунктах.

Ворог беться з печер, з котрих його звичайно треба випалювати горіючою нафтою. Між убитими японськими вояками найдено одну жінку.

ГЕРОЙСЬКИЙ ПОДВИГ ВОЯКА-НОВИКА.

Команда 96. Дивізії на острові Окінаві розкрила геройський подвиг 23-літнього вояка Кларенса Крафта підчас бою 31. травня. Він вийшов на хребет горба, з котрого ворог здержував американців через 10 днів і виставлений на кулі ворога кидав на нього гранатами й стріляв до нього зо свого кріса. Він кинувся в ворожий закоп та вбив кожного японського вояка, з котрим стрінувся. Трицять ворогів згинуло з його рук, а він самий вийшов без ранки, хоча на нього стріляли з рушниць і скорострілів.

Прочитавши про його подвиг, його мати, що живе в Санта Ані, в Каліфорнії, сказала, що вона зовсім не дивується, що Кларенс так цільно кидав бомбами на японців: адже ж малим хлопцем він любив ціляти камінням і дійшов до такої вправи, що міг убити каменем рибу в потоці.

КИТАЙЦІ ПІДХОДЯТЬ ПІД ВЕНЧОВ.

Китайські війська перейшли ріку Фейюн та заняли малий порт Джуян, підсуваючися на 14 миль до важного міста Венчова. Японські війська видно відступають на північ та ведуть тільки здержуючі операції. З цього китайська команда робить висновок, що головна сила ворога вже відступила на північ в напрямі Шанґгаю.

ЗБИРАЛИСЯ КИДАТИ РАКЕТИ НА АМЕРИКУ.

Американські війська відкрили в горах Конштайні коло німецького міста Нордгавзена величезну підземну фабрику для виробу безпільотник бомб в роді "V-2", таких великих, що їх можна би висилати до Америки. Німці лагодилися нищити ними передусім великі торговельні центри, як Ню Йорк. Мали в тих фабриках 12,000 рабів. За їх плянами острілювання Америки ракетами мало початися в листопаді цього року, одначе продукцію здержували поважно саботажі робітників та американські бомбардування.

НІМЦІ ПОЛИШАЛИ ПО ВСІЙ ЕВРОПІ ЧАСОВІ БОМБИ.

Американські війська в Европі мають немало клопоту з відкриванням і усуванням часових бомб, покинених німцями по всіх краях західної Европи. Вибух цих бомб часто наставлений на 80 днів. Для їх усування ординансовий департамент американської армії створив осібний відділ зо спеціяльно вишколених відважних людей.

РОЗМЕЖУВАННЯ ОКУПАЦІЙНИХ ЗОН В ЕВРОПІ.

Часопис „Лондон Нюз Кроникл" каже, що американські війська вже почали евакуацію совєтської окупаційної зони в Німеччині. Офіціяльна совєтська новинкарська агенція Тасс заперечує вістку.

У німецькім місті Вісбадені совєтська команда просила американські війська перепустити 20 возів совєтських вояків, що їхали на окупацію недалекої чеської границі. Американська команда відмовилася дати дозвіл; відмову пояснила ґазетярам тим, що вона не хоче давати місцевих дозволів, а дасть такий дозвіл хіба загальний.

НОРВЕЗЬКИЙ УРЯД ПРИВЕРТАЄ ЗАГРАБЛЕНЕ КВІСЛІНҐАМИ ДОБРО.

Норвезький уряд сконфіскував увесь маєток Квіслінґа та його прихильників, аби з нього платити відшкодовання для приватних людей, котрих Квіслінґ ограбив підчас німецької окупації на загальну суму півпята міліона норвезьких корон.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 595 — 7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

ПЕРЕДПЛАТА: Поодинока число три центи.		SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Сіті і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$5.25	Six months	$5.25
На три місяці	$2.75	Three months	$2.75

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ПОЛЬСЬКИЙ КОМПРОМІС

Від кількох уже днів польська преса в Америці алярмувала публічну опінію польської іміграції про наближаючийся новий удар у польські інтереси. У вівторок американський уряд на спілку з британським і совєтським видав заяву, що була заповіджена тими польськими алярмами. Говориться в ній, що совєтський комісар заграничних справ Молотов, американський амбасадор у Москві Гаримен та британський амбасадор Кер, уповажнені конференцією трьох потуг у Ялті порозумітися з тимчасовим польським урядом і іншими демократичними провідниками в Польщі й заграницею щодо реорганізації польського уряду на ширших демократичних підставах та створення польського тимчасового уряду національної єдности, згодилися вже на те, кого запросити на конференцію, передбачену угодою в Ялті.

З людей, що мають представляти демократичні течії в Польщі, відомі як політики один Вітос, старий провідник польської хлопської партії, котрий був два рази польським премієром, та Жулавскі, чільніший член польської соціялістичної партії. Імена інших представників польської демократії відомі менше з політики, а більше з науки, кооперації, бібліотекарства.

З трьох представників польської демократії заграницею, що їх запрошено до конференції, два відомі як заводові політики: Міколайчик з польської хлопської партії, що був колись премієром польського уряду в Лондоні і соціяліст Станьчик. Третій названий безпартійним, бо видно серед множества польських партій не находив ні одної партії, що йому підходила би до його політичних поглядів.

Конференція представників польського уряду в Варшаві з цими представниками польських демократичних течій у Польщі й поза границею має вже відбутися в середині цього місяця, і то в Москві. Цей останній факт польська преса, прихильна до польського уряду в Лондоні, підносить як доказ, що конференція буде під подавляючим впливом совєтського союзу. В цьому вони добачують доказ дальшого факту, що саме серед таких умовин про справді незалежну Польщу вже й мови бути не може.

Польська іміграцька преса, прихильна польському урядови в Лондоні, представляє рішення совєтського комісаря заграничних справ та амбасадорів Америки й Британії як доказ цинічної байдужности світа до Польщі й як доказ бажання потуг замаскувати цю байдужність нібито компромісом у польському спорі, що нібито його має полагодити. Чуючи свою безсильність супроти потуг, та преса накидається за те люто на тих поляків, що були запрошені на конференцію в Москві, та малює їх просто як зрадників незалежности Польщі. Можливо, що від таких крепких слів комусь на іміграції дещо полекшає, та справи Польщі воно певно в нічім не змінить. Звісно, конференція в Москві може ще розбитися, та як це станеться, то певно не від того, що проти неї гукали польські ґазети в Америці. Зрештою, по всякій правдоподібности таке розбиття певно не буде противне інтересам Москви в Польщі, бож воно лишить Москві ще вільнішу руку в Польщі.

Що робити з Японією?

Недавне послання президента Трумана до конґресу про війну на Пацифіку щераз порушило найважніше питання Америки, на котре ще нема однозгідної відповіди. Натякнув на нього президент, коли сказав, що ми не маємо наміру нищити або поневолювати Японії. Це й є перше наше питання: що нам робити з Японією по її заняттю.

Президент Труман додав був тоді, що повною здачою Японія може врятуватися від такого знищення, якого жертвою впала Німеччина. Правда, президент не сказав нічого виразно, що Японія могла би добиватися модифікації безумовної здачі; він певно тільки дав до зрозуміння, що закінчуючи війну негайно, Японія зможе почати повоєнну відбудову розмірно неушкоджена, підчас коли на випадок, як вона буде вести війну далі, вона буде примушена починати повоєнний період зо слабенькою надією відбудови, бо зо знищеними містами, з економічним життям зруйнованим, з політичним життям, розбитим до краю, поділена, немовби ростина, вирвана з коренем з землі. Певна річ, що навіть на випадок негайної здачі Японії прийдеться відступити з Китаю й Манджурії, покинути Ідай і Формозу й Корею та обмежитися до одної тільки „домашньої" Японії, всеж таки це буде їй багато корисніше, ніж далі вести війну аж до повного знищення всеї військової й мілітарної сили.

Щодо питання, що робити з Японією, то в певних точках уже існує згода в вирішальних кругах. Всі погоджуються в тому, що японський мілітаризм має бути винищений зовсім на спосіб винищування націзму, а може навіть ще суворішими засобами. В більшости цих кругів приймається далі за конечне основну реорганізацію цілої політичної й економічної будови Японії.

Одначе щодо двох основних питань ще нема повної згоди.

Одною з них є питання, що зробити з японським цісарем. Щодо цеї справи, то одні є за те, аби престіл знести, а цісаря трактувати як воєнного злочинця. З другого боку існують люди, які радять узяти під увагу, що цісарство займає в Японії виїмкове становище, та що краще буде вжити цісаря для насаджування демократичних засад, себто для введення в Японії ліберальної системи. Між цими двома крайностями існують люди, які радять, аби цісаря заставити підписати мир, аби в цей спосіб переконати японців, що вони держалися помилкової політики. Ще інші кажуть, що це зовсім потрясло би довіря японців у цісаря й тим самим зробило би неможливим якенебудь ужиття цісаря для ліберальної політики. Перші зате думають, що бездумне відношення до цісаря, нащіплене японцям так глибоко, що, щоб цісар не зробив, японці будуть далі вірити в нього.

Якеб рішення остаточно Аліянти в справі цісаря Японії не приняли, вони ще будуть мусіти приняти якесь рішення, як розділити цісаря від мілітарної касти та урядничої верхівки, що йшла з мілітаристами рука в руку. Прийдеться взяти в карби військові ордени й тайні товариства, що так розцвились останніми роками.

Прийдеться теж рішитися на рішучий крок супроти невеличкої групи промисловців і банкірів, що опанували зовсім економічне й творче життя Японії. Прийдеться завести рільничу реформу та зломати панування дідичів над рільничою продукцією, що давало промисловцям дешеву робочу силу, при помочі котрої капіталісти закидали світові ринки дешевими виробами.

З цими глибокими перемінами в економічнім життю Японії звязані переміни в політичнім життю. В Японії це питання більше складне, ніж у Німеччині, бо Німеччина є більше самовистарчальна країна економічно, ніж Японія з її 70 міліонами населення на розмірно бідних островах. За обчисленнями економічних знавців, вона може випродукувати тільки 80 процентів рижу, пшениці й фасолі, яких їй треба на прожиток населення. Решту харчів вона добувала з моря, але по війні це жерело харчів буде дальше обмежене, бо японським кораблям буде вільно ловити рибу тільки в домашніх водах. Американці їх певно не пустять далеко на Пацифік, коли вони своєї ловлі визискували для воєнних цілей.

Отже другим важким питанням щодо Японії й є питання, що зробити з японською господаркою, щоби Японія могла прокормити своє населення, а одночасно не була небезпечною політично, як вона була досі.

Як каже Ленсинг Ворен у „Ню Йорк Таймсі", розвязкою доброю для цих трудношів було би повстання в Японії групи провідників, котрі могли би повести Японію до економічної відбудови, а одночасно вдержати її на мировій дорозі. Від теперішніх провідників японської господарки такого довіря ждати не можна. Могли б таку задачу виконати, каже Ворен, тільки лібераліи, соціялісти й комуністи. Аліянти вважають повстання таких лідерів незвичайно важним, каже Ворен. Одначе, як звісно, газетярі економічної ні політичної долі країн не рішають, а рішаючі чинники говорять про потребу лібералів, соціялістів та комуністів, коли до практичного вирішування справ ще далеко; коли до цього приходить, то накладають з тими, що таких провідників винищують.

Микола Чубатий.

Чи не слідами „Батька Махна"?

Є на світі люди, що хотять бути голосними. І так одні стають голосними своєю працьовитістю та характерністю, а другі своїм анархізмом та руїнництвом. В старині греки оповідали про Герострата, що то конечно хотів стати голосним серед своїх земляків. А за його часів одні ставали славними своїми глибокими фільософічними думками, другі своїм героїзмом, ще інші своїми мистецькими спосібностями та своєю творчістю як будівничі величних палат та святинь. Герострат був неспосібним ні до першого ні до другого, тому він постановив стати голосним своїм руїнництвом. В малоазійськім місті Мілеті була прекрасна святиня богині Артеміди. Святиня ця уходила за одно із сім чудес старинного світа. Герострат постановив стати голосним тим, що спалить це чудо світа та гордість грецького народу — святиню богині. І дійсно він підпалив цю прекрасну святиню, щоби стати ось так голосним. І ціль свою осягнув вповні. Донині всі знають Герострата як прабатька всіх національних руїнників.

Український Герострат — „Батько Махно" з Гуляйполя.

В часі національної революції та визвольної боротьби в Україні таку саму невмирущу славу своїм руїнництвом добув собі „Батько Махно" з Гуляйполя. Махно не був всилі сплисти серед національної та соціяльної революції в Україні своїм дійсно творчим хистом, тому прославився своїм руїнництвом. В полудневій Катеринославщині, біля місточка Гуляйполе, яке своєю назвою найкраще відповідало духовости Батька Махна, заложив він свою Гуляйпільську Республику, яка не признавала ніякої влади над собою, крім влади одного „батька Махна". Він збирав біля себе всілякі елементи, позволяв їм грабувати та погуляти собі по мирнім населенню, за що домагався від них тільки вірности для себе. Не признавав над собою ніякої влади, ні національної, демократичної влади Центральної Ради, ні влади Гетьманату, ані теж влади большевиків. Ось так він вів свою власну політику на Гуляйполі.

Практично був він большевиком, бо вповні достосовувався до тогочасної тактики большевиків, але не мав охоти піддатися під їх дисципліну. Тому коли большевики остаточно осадовилися в Україні, Махно не був всилі утриматися на своїм Гуляйполі. Він виїхав за границю та помер у Франції.

Махно став славним в Україні своїм руїнництвом. Небагато мабуть є людей, які не чули про „батька Махна", маючи принаймнє поверховне знання найважніших подій з часів української національної революції, років 1917-1920.

Гуляйпільська політика о. Клодницького.

Теперішня світова війна та зрушення з основ політичного передвоєнного порядку у світі це теж спосібність до появи таких типів, що подібні до безсмертного Махна з Гуляйполя. Знайшлися подібні типи і серед американських українців. Політичну ролю, подібну до політичної ролі „батька Махна", хотів би мабуть відіграти о. В. Клодницький з Ньюарку, на що вказують його останні політичні виступи. Ще при кінці березня видає оце о. Клодницький меморандум в українській справі для сенаторів, конгресменів та публіцистів в Америці. І то від імені якогось товариства, яким має бути Українсько-Американська Ліґа Ситизенська стейту Ню Джерзі, за яку він підписав тільки себе самого. Про це вже була свого часу згадка в „Свободі".

Махно, що був царським фельдфебелем, знав дисципліну так довго, аж доки царя не стало. Тоді він став гуляйпільцем. Знов о. Клодницький, як бувший австрієць, має респект перед цісарем. Тому, описуючи повстання Західно - Української Республики, не кладе натиск на те, що Західно-Українська Народня Республика повстала революційним зривом західно - українських мас, славнутного Першого Листопада 1918, тільки у своїм меморіялі для американців дослівно пише таке: „...цісар Карло І. запросив поодинокі краї (Австрії) творити власні держави. **На підставі того декрету Галичина вибрала „Українську Національну Раду"**, зложену з представників всіх кляс населення. Осівши у Львові ця Українська Національна Рада обняла владу над краєм; вона утворила національну армію та уконституовала себе як „Західно-Українська Република". Деякі з польських дідичів відмовили ся брати участь в цій **легально установленій державі...**"

Знайте отже, ви, американські сенатори, конгресмени та політики як отсе повстала Західно - Українська Республика! Отже легально, декретом Найяснішого Пана, тільки, що ці лайдаки, польські дідичі, відмовилися признавати цю австрійським цісарем декретову державу. Отже що там значить геройський зрив Першого Листопада, що там значить чортківська офензива Галицької Армії проти поляків, що там значать українські Термопілі — Крути та славутний бій української дітвори в обороні української самостійної держави проти червоної большевицької навали з півночи. Нічим не є для цього панотця чотирокутні смерти українських лицарів абсурду, нічого не значить Базар з його праведними мучениками, нічого жертви української революції впродовж 20 літ з таким клясичними постатями як Міхновський, Білас, Данилишин та тисячі розстрілених большевиками за їхню тверду впертість в обороні революційним шляхом будованої самостійної української держави. Це все нічого, бо важний новий декрет Найяснішого Пана, тим разом Сталіна, а саме, що **„Теперішня Українська Совєтська Республика є прямим наслідником і безперервним продовженням цеї Української Демократичної Республики з 1917-1920"**, як пишеться в меморандумі о. Клодницького.

Під кінець того неграмотного меморіялу таки виразно написано кричучу неправду, що „Ялтська Конференція потвердила це, що було ясно висловлене волею населення, та за що воно зі зброєю в руках боролося в обороні рідної землі". Колиж додамо до цього ще такі нісенітниці, що мовляв українці відкинули проектовану межу між Західною Україною та Польщею, так звану лінію Курзона, або, що українців було в Польщі аж 9 міліонів, то будемо мати образ неграмотного документу, що хіба тільки може компромітувати американських українців.

Та в світі буває всіляко. Тому можнаб і це гуляйпільське підприємство о. Клодницького поминути в переконанню, що тут мається до діла з політичним примітивізмом. Та тут є ще щось більше. Автор того славутного меморандуму приймає представника аґенції ОНА та в своїй розмові, призначеній для публікації, продовжує свою гуляйпільщину. Він береться виступати раз в імені міліона американських українців, то знов навіть в імені галицьких українців, та плентає, що немов то вони є за російсько - совєтським пануванням над Західною Україною. Здається, що й присниться не міг би галицьким українцям такий кошмарний сон, щоб о. Клодницький міг їх репрезентувати.

О. Клодницький носить духовну рясу. Тому повинен тямити, що як духовний не повинен кидати таких виразно неправдивих обчернень перед представником аґенції, що Український Конґресовий Комітет та КУК в Канаді піддержують польську політику. Почувши таке, навіть як виглядає представникови аґенції стало якось моторошно, чи вільно духовному кидати такі явно неправдиві обчернення та спитав о. Клодницького: „Чи можу я це написати?" Можете, бо це факт, кинув американсько-український Махно. Це вже хіба вистарчальне, щоби відповісти на питання поставлене в наголовку оцеї статті.

ОЛЕКСАНДЕР ЛУГОВИЙ

БЕЗХАТНИЙ

(Повість з імігрантського життя в Канаді, нагороджена на Літературнім Конкурсі У. Н. Союзу).

24) (Всі права застережені)

У жнива фармерство не шкодує харчів. Їдять наче не в себе, пять разів денно. Намагають мясивом та солодкими коржиками, на ярину степові провінції бідні. А буває, що робітники попрацюють пару днів півголодні і не витримають, кидають роботу.

Безхатний дістав пару величезних мекленбурґів, з копитами, наче добрі баняки. В Канаді розплоджують переважно малих і середних коненят, — господар видно роздобув їх десь з Европи. Дістав ще старе ринштування на віз, тай вигойдувався собі з сторони в сторону. Мекленбурги чалапали, аж земля під ними дудніла.

З вісьмох робітників нанятий був він один — решта сусідські сини. Дві пари коней дав господар біднішим фармерчукам. Маркірація почалася тогож дня. Невитривалі фармерчуки слава тільки, що робили. Вкине півтори сотки снопів і жене до машини. Там жде й жде черги, далі одним духом скидає й уже знов в полі. Безхатний й собі взяв з них приклад, але господар остеріг його:

— Ти на них не зважай. Набирай добрі вози, щоб коней дарма не гнати.

— Яж не посліватиму черги дотримувати! — він перечив.

— Не клопочися! З цим я пораджу! Знаєш, сусідські сини, ніяково на них кричати.

Сталося так, що збираючи снопи у найдальшому закутку фарми Безхатний запізнився. Фармерчук, що мав заїздити до машини після нього, нахапав снопів ближче й опинився коло машини перед Безхатним, однак скидати не заїздив.

— Чогож став? Заїзди! — наказав йому господар, коли відїхав порожній попередній віз.

— Це не моя черга! — відмовився фармерчук. — Має заїздити той „ґрінґорн".

— Набиратимеш такі великі вози, як „ґрінґорн", тоді в черги з ним дотримуватимеш. Заїзди!

Рад не рад мусів фармерчук заїздити. Затаїв злобу на нівчому неповинного Безхатного, почав йому пакостити. В ночі повідвязував мекленбурґів. Вони показалися розумнішими від фармерчука, — всю ніч ходили по подвірі. Другого ранку, в часі чищення коней, вкинув між мекленбургів кота. Думав, що коні з переляку зірвуться з привязі, або котрий вдарить Безхатного. Безхатний не виходив з рівноваги. Фармерські синки свого товариша знов покривали. Але той все нахабнів. Коло машини відкрутив гайку від колеса Безхатного воза. Коли він рушив, колесо спало. Не витримавши — Безхатний зганьбив нахабу. З соковитою англійською лайкою на заслинявлених устах поривався битись. Засукав рукави й накликував:

— Ходи, ходи, ти, дурний ґрінґорн! Ходи битись — і, наче боксер на арені наставляв кулаки під загальний сміх своїх товаришів.

Безхатний наважився дурня провчити, хочаб за те його з роботи нагнали. Вхопив вербовий прут з воза й пустився за напасником. Цей закричав „но, но" і навтікача. Здогонивши його, добре вперіщив його разів по ногах і спині. Фармерчук упав:

— Досить уже! Досить! — став плаксиво прохати, закриваючи обличча руками.

— Вставай! — крикнув Безхатний його підводячи.

— Тільки не бий, — хникав вже фармерчук.

— Не бійся, я не твоєї свинячої натури. Показав тільки, що бути напастливим не все поплачується.

Від того дня запанував спокій. За їжею робітники давали Безхатному зрозуміти, що він бився не по американськи. Мовляв, треба було битися на кулаки й попідбивати напасникови очі.

— Я не визнаю ваших американських правил і бюся, як умію, — цей відказав. — У вас, набити кому лице, щоб аж опухло — геройство, а у нас найбільша образа. Я ніколи не попустив би кому то не було, хто вдарив би мене. Бився так, що слабший опинився в госпіталі, а здоровший у тюрмі.

— О, то ти такий гоноровий?

— А щоб ви знали!

— От тобі й ґрінґорн! Ти зовсім на своїх людей неподібний. Вмієш за себе постояти!

— Зумію постояти й за всякого покривдженого!

— Так, — говорив старий ісляндець-господар. — Добре, синку, кажеш. Завжди шануй самого себе, вмій за собою обстанути, то й люди тебе шануватимуть, з тобою числитимуться! Тішить мене, що ти не даєш собі на пальці ставати. Не даш і на будуче, бачу по тобі!

Осінь того року вдалася суха. Не було ні одного дня затримки у молоченні задля дощу. Молотарок в околиці не бракувало, тим то двацять першого дня молочення закінчено. Почалося гасання автами від хати до хати, гейби весілля. Фармери пиячили, припрошували й Безхатного. Він відмовлявся, — бачив нераз, чим кінчаються випивки в Европі — бійкою й тяганиною по судах. Тай господар перестеріг його. По закінченні молочення почастував робітників вином, з фармерами не пиячив ні він, ні його родина. Безхатний від випивки не відмовлявся, але ніколи не шукав за нею. Тут ще непевний був, чи його не припрошують навмисне, щоб у підпитого витягнути гроші. У фармерському гурті було двох з злодійкуватими непевними очима...

(Дальше буде).

Справа міліонів українського робітництва в Еропі

(З листа з Европи до Комітету Українців Канади).

Справа ця є дуже актуальна і на часі і хтось мусить прийти цим робітникам і робітницям з помочю. Багато з них розсіяні по всіх усюдах. Багато остаточно опинюються приміщені по „таборах", які для цего робітництва отворені нашим військовим урядом та УНРРА. Одні попадаються в польські табори, другі в московські, а інші ще де. Виринають неприємности, а навіть буває і різня. Чи поляки, чи то москалі, стараються на українців робити „доноси". Мовляв „вони були проти нас, значить за німцями", хоч фактично всі вони — українці, москалі й поляки — робили в тих самих фабриках, спали в тих самих кватирах і отримували таке саме трактовання від німців. Поляками опікується польське посольство, москалями їхне. Вони мають своїх представників в кожнім головнім осередку. За наших ніхто з них не подбає, хіба за тих, що відрікнуться українства. Декотрі примушені проти волі це й робити. Інші стоять твердо за своїм, говорять, що „ми не хочемо вертати за ніякі гроші до того раю, що нас чекає... ратуйте нас". Вони, де лише стрічають канадійські або американські війська, то зараз йдуть прямо до кватири і розпитують, чи нема там українців. Таким чином багато покликались вже і на мене і на інших українців при наших та американських відділах. Нам часом аж неприємно, а ще більше жалко. Ми всі безрадні не то їм що помочи, а навіть і порадити, бо самі непевні, як з ними справа мається. Вони всі без горожанства. Так справа мається не з десятками, сотками або і тисячами, а прямо з міліонами. Ці табори робітників ми бачимо що кілька миль. В кожнім таборі є велика скількість українців, від Карпат до Кавказу. Є з Львова, з Кракова, з Києва, з Волині, з Перемишля, з Криму, з Пінська, і звідки лише хочете: Всі вони мають страшну і сумну історію. Один чи друга прямо з поля взяті, не мали навіть нагоди з мамою попрощатися; інші з цілою родиною; інші бачили, як батька або матір вбили перед їхніми очима, бо ці не хотіли лишити свій дім. І так в безконечність. Всі вони говорять: „Тяжкі були ці чотири чи пять років... а що тепер?... Виж канадієць, ратуйте нас...!"

18. травня 1945.

КОМУНІКАТ ЗЛУЧЕНОГО УКРАЇНСЬКО-АМЕРИКАНСЬКОГО ДОПОМОГОВОГО КОМІТЕТУ

Надіслані членські вкладки та жертви за місяць травень 1945.

1) Дійсні члени:

Укр. гр.-кат парохія св. Володимира, Скрентон, Па., $10.00; Укр. гр.-кат. парохія св. Константина, Мінеаполіс, Мін., 10; Укр. Центр. Комітет Вунсакет, Р. Ай., 19;; Члени Апост. Мол., Філядельфія, Па., 10; Укр. Громада, Гартфорд, Конн., 100; Укр. Вор Реліф, Дітройт, Міш., 10; Відділ 11 УНС., Джанставн, Па., 10; Від. 82 Провидіння, Джанставн, Па., 10; Укр. гр.-кат. парох. св. Івана, Джанставн, Па., 10; Укр. Амер. Централя, Ню Йорк, Н. Й., 10; Укр. Братство м. Шамокін, Шамокін, Па., 50; Від. 69 УНС., Бронкс, Н. Й., 10; Від. 59 Союзу Українок, Балтимор, Мд., 50; Укр. Амер. Допом. Комітет, Бруклин, Н. Й., 10; Укр. Нац. Дім, Бруклин, Н. Й., 68; Укр. Центр. Комітет, Вунсакет, Р. Ай. (з Дня Матери), 120; Тов. св. Марії, Вунсакет, Р. Ай., 10; Союз Українок ім. О. Кобилянської, Вунсакет, Р. Ай., 10; Укр. Вор Реліф, Дітройт, Міш., 5,000; Укр. прав. парохія Усп. Пресв. Богородиці (з Дня Матери), Нортгемптон, Па., 50; Аматори з Джерзі Сити, Н. Дж., 100; Допом. Комітет, Савт Бруклин, Н. Й., 215; Укр. політ. і доброд. товариство, Монесен, Па., 100; Від. 169 Провидіння, Джерзі Сити, Н. Дж., 10; Тов. Преч. Діви Марії, Джерзі Сити, Н. Дж., 15; Збірка в У. Н. Домі, 13. травня, Джерзі Сити, Н. Дж., 100; Від. 155 УНС, Перт Амбой, Н. Дж., 10; Від. 104 УНС, Перт Амбой, Н. Дж., 10; Тов. Укр. Молоді, Перт Амбой, Н. Дж., 10; Тов. Доньок і Матерей укр. пресв. церкви, Нюарк, Н. Дж., 10; Від. 375 УНС, Філядельфія, Па., 10; Від. 351 УНС, Найеґара Фолс, Н. Й., 10; Збірка на свяченім в церкві св. Володимира, Елизабет, Н. Дж., 102.85; Парохіяни укр. кат. церкви св. Петра й Павла, Клівленд, О., 213.56; Від. 41 Союзу Українок, Філядельфія, Па., 25. Разом дійсні члени **$6,518.41.**

2) Спомагаючі члени

П. Задорецький $51. По $50: Н. Шулька, А. Пасічник, Н. Гладун, І. Сніданко. А. Кільмен з родиною $30. По $25: О. і М. Комінник, І. Загоруйко, М. і д-р Н. Гайворонські, С. Дедула. По $20: Р. Гладуненко, П. Кулиняк, В. Кацюбій. По $15: А. Зепко (в память пок. Катерини Зепко), І. Кіналь, п-ні П. Лазовська. Л. Гнатів $12.50. По $10: о. М. Кузьмак, Е. Ляхович, М. Ладан, Т. Котур, П. Бойчук, п-нна Т. Газдун, Д. Попів, п-ні Е. Корпало, С. Стасюк, П. Брезден, М. Барнадин, А. і п-ні Жук, О. Захарко, о. в. Лотович, І. Удич (місячна жертва), п-нна С. Абрагамовська, В. Матвіяс, п-ні К. Бойко, О. і п-ні Садницькі, п-нна І. Пик. По $5: о. Б. Олесь, І. Гузар, п-ні П. Жуковська, п-ні Ю. Демянович, П. Хомяк, С. Воробець, о. І. Баца, І. Буяновський, А. Бурик, С. Крутій, С. Олесь, п-ні С. Скодзінська, М. Малетич, п-ні К. Джорджія, І. Крочак, П. Сокальчук, Й. Хомів, Т. Шимкович, Й. Карпа, Г. Меришка, А. Гупало, П. Войтович, П. Старжинський, П. Сенько, Р. Пристай, К. Пітик, п-ні Ю. Маньоська, о. В. Маньоський, о. Примак, Гр. Шулька, п-ні Р. Вецаль, Н. Брунка, о. М. Мостенський, Г. Шагала, Е. Онищук, п-ні П. Онищук, І. Бухляк, М. Стеґницький, о. Н. Бабак, проф. А. Микитяк, п-ні Р. Дмитренко, Т. Мацелюх, п-ні А. Черковська, Г. Капустинський, С. Пітик. Разом від спом. членів **$933.50.**

3) Збірки і жертви

П-ні Ю. Маньоська (збірка дрібними жертвами на свяченім) $25.50; М. Зварич (збірка на золотім весіллю С. і П. Кучер) $16.75; П. Кучма (жертви членів від. 361 УНС) $15. Зложили по $3: п-ні М. Риба, о. Н. Левицький, проф. І. Іванчук; по $2: І. Гориський, п-ні Т. Кочанська, К. Ковальський, п-ні К. Корин, п-ні А. Мартошак, п-ні К. Хамуляк, П. Круліковський, Ева Щерба; по $1: М. Нагірний, О. Колович, п-на Г. Адамяк, П. Луків, О. Бадарик, Н. Н., проф. М. Стецик, П. Шавінський, М. М. Матрафіль, В. Мацелюх, п-ні В. Хмир, В. Брин, Н. Н. (Вест Нютовн, Па.), М. Малькович, Н. Ґловак. Разом **$97.25.**

ЗІСТАВЛЕННЯ

Дійсні члени	$6,518.41
Спомагаючі члени	933.50
Жертви	97.25
Разом	**$7,549.16**

UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE
847 N. FRANKLIN STREET
PHILADELPHIA 23, PA.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

ГАРТФОРД, КОНН. — ГЛЕСТЕНБУРІ, КОНН.

У справі допомоги українським жертвам війни.

В „Свободі" з 8. червня б. р. поміщено новинку У. А. Допомогового Комітету про грошеву збірку, одержану від о. С. Баландюка.

Отсим ту новинку, яку подано помилково, справляється згідно з правдою в такий спосіб:

Український Допомоговий Комітет в Гартфорд переслав до Українсько - Американського Допомогового Комітету в Філядельфії від Української Громади в Гартфорд $1,149.50. За Комітет: Павлина Солецька, голова; Марія Лукасевич, касієрка, Анастазія Курдина, секретарка.

Український Допомоговий Комітет в Ґлестенбурі переслав до У. А. Д. Комітету в Філядельфії від Української Громади в Ґлестенбурі $227. За Комітет: Лука Сидорак, Йосиф Патинок.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

З діяльности Обєднаного Комітету міста Ню Йорку.

З покінченням війни в Европі начались маленькі звязки з різними українцями, які поневолі опинились ген далеко від рідного краю, в західних европейських краях. Очевидно, всі ті вісти, які доходять до нас, є сумні, прямо траґічні. Читаємо по часописах листи з Европи, а всі ті наші братя і сестри находяться в крайній нужді. Тому саме американські українці взялись горячково за працю, щоб ратувати ті нещасні жертви війни. Чуємо і читаємо про збірки, віча і т. д. І нюйорська громада не остає позаду. Наш Обєднаний Комітет м. Ню Йорку відбув дуже важні наради дня 3. червня в галі церкви св. Юрія при 7 вулиці, на яких однозгідно рішено повести енерґійну акцію в справі помочі нашим рідним. Наш комітет має взятись за працю, щоб дати гідний приклад іншим громадам, які досі сплять сном блаженних.

Наша праця має іти головно в напрямі збірки гроша, як рівнож одежі, яку вже деякі громади почали посилати на вказане місце. Вислідом дискусії, в якій забирало голос багато делеґатів, була ухвала скликати віче, яке має відбутись 1-го липня, в неділю, в шкільній Авдиторії при 6 вулиці. До часу, нім віче відбудетсья, делеґати всіх наших товариств, які входять в склад Обєднаного Комітету, свято приобіцяли поперти збіркову акцію в своїх товариствах, як рівнож подбати, щоб товариства зі своєї каси ухвалили якусь суму гроша на ратунок наших людей, яким війна забрала усе, а їх оставила жебраками. Після зборів Обєднаного Комітету, які можна сказати відбулись в найкращім порядку і в згоді, треба надіятись, що наш нюйорський загал щиро попре наші змагання, а тимсамим причиниться до злагодження того страшного горя та нужди українських жертв війни.

При кінці тих зборів обговорено і рішено створити заходом Обєднаного Комітету Жіночий суб-комітет, який головно занявсяб збіркою і порядкуванням одежі тут на місці.

Цей комітет має повести живу акцію за збіркою одежі не лиш в Ню Йорку, але має поширити свою працю на цілу Америку. Що наші нюйорські громадянки вже мають великий досвід в тім напрямі, бо пакували і посилали одіж на Карпатську Україну в р. 1939, то треба надіятись, що вони і тим разом вивяжуться з тої тяжкої і чорної праці якнайкраще.

Марія Демидчук,
секр. Об. Комітету.

САВТ БРУКЛИН, Н. Й.

З акції допомоги українським жертвам війни.

Кличі за поміч, що походять від наших нещасних братів і сестер, які вигнані з рідного краю опинились в західній Европі, дійшли і до нашої маленької громади. Дня 28. квітня видні громадяни Савт Бруклина зійшлися до церковної галі і одноголосно ухвалили зорґанізувати місцевий допомоговий комітет, який занявсяб збіркою гроша і одежі для наших жертв війни. До комітету ввійшли такі громадяни: Іван Гулей, предсідник; Максим Рибак заступник, Марія Демидчук секретарка; Семен Угорчак касієр; Петро Рибка заступник касієра; до контрольної комісії ввійшли о. Д. Ґулин, Я. Либа і С. Демидчук. Дня 10. травня відбулись загальні збори всіх громадян, на яких то поважне число громадян приступило в члени комітету. Досі наш комітет вислав до головного Допомогового Комітету в Філядельфії 215 долярів.

Наші місцеві товариства, а це Сестрицтво Найсв. Серця Христового, під проводом п-ні Анни Томашевської ухвалило на повищу ціль $25, як рівнож Братство О. Николая, від. 293 У. Н. С. жертвувало з каси також $25. На руках комітету вже знова є понад 100 долярів, які то гроші будуть також в недовзі вислані до головного Допомогового Комітету в Філядельфії. Що суботи від год. 3 попол. до 8 вечер, приймаємо убрання в церковній галі 258 — 19 вул.; ця одежа буде в короткім часі відіслана до ґоловної складниці в Ню Йорку. Останні наші збори відбулись 2. червня, на яких рішено розіслати до всіх громадян картки в англійській мові з зазивом до окладання жертв.

Надіємось, що наша громада хоч мала числом та багата в почування, свої обовязки виповнить і зробить корисну працю для тих, яких марево війни вигнало в світ за очі.

Марія Демидчук,
секретарка.

НЮАРК, Н. ДЖ.

З свяченого на допомогу українським жертвам війни.

В неділю 13. травня відбулося в просторій Українській Галі свячене Української Католицької Громади в Нюарку. В часі того свяченого зібрано $182 на допомогу українським жертвам війни і ту суму вислано до Злученого У. А. Д. Комітету в Філядельфії. Люди, як на таких святах, гарно забавлялись і дещо повеселились. Забрав голос о. М. Данилович, наш парох, та пояснив ціль ось таких свячених. Знов п. М. Шумейко згадав за траґедію, яку переживає український нарід в старім краю, та нужду, якій нам треба звідси зарадити, помагаючи нещасним жертвам війни. Про свячене говорив ще п. Т. Каськів, а теж візвав до жертв для ратунку наших братів і сестер в Европі. Збіркою занялись: о. М. Данилович і громадяни: О. Лисак та В. Салабун.

Жертвували: по $10: о. М. Данилович, П. Лобур, М. Лисак, В. Хома; по $5: М. Андрушко, О. Лисяк, О. Хімій, В. Фетків, Д. Ладика, Д. Мотуз, А. Будник, Н. Наливаний, П. Кузик, Н. Гуз, Ів. Войтко, Д. Піцевят, Д. Скібяк, Т. Зибкович, Г. Максимич, Т. Шатинський, Т. Гавриляк, Ів. Настюк, М. Пейко, Ст. Рудий, П. Відземок, М. Сороколіт; по $2: Ев. Ганчар, Г. Лиско, В. Стахура, М. Лебінь, М. Мручак; по $1: П. Фурда, М. Козак, М. Роман, К. Лиско, М. Рожило, Г. Козяр, М. Кравців, Анн Молетека, М. Ковалюк, І. Марусяк, Г. Ліґо, М. Ярошко.

В. Салабун, касієр місцевого комітету.

To the People of this Community

Flag Day was once a day when your children came home to tell you about the pretty little exercises in school. You saw the flag on public buildings and on some homes, perhaps your home. You may have been one of the rare individuals who pictured the blood, sweat and tears it represents.

Today you need no special day in the year to honor the flag. The flag is alive every moment in your home through missing places at the dinner table, through a tear-drenched telegram from the War or Navy department, through your very daily war efforts.

It is no mere play-acting when Americans symbolize triumph in combat by running up the flag on improvised poles such as the deathless ceremony enacted on Mount Suribachi.

The flag means life, liberty and the pursuit of happiness. You are asked now to buy the most extra War Bonds you have ever bought in a war loan to help preserve the Flag and what it stands for; other Americans are dying in faraway places for the same high purpose.

THE EDITOR

ПОШУКУЄМО 435 ЖЕРТВОДАВЦІВ по $100

НАДЗВИЧАЙНА КАМПАНІЯ „СВОБОДИ" НА ДОПОМОГУ УКРАЇНСЬКИМ ЖЕРТВАМ ВІЙНИ

„Свобода", орган Українського Народного Союзу, свідома того, що її читачі та члени і відділи У. Н. Союзу були завжди прикладом жертвенности в кожній гуманітарній акції американських українців, закликає їх тепер до активної та жертвенної участи в проголошеній отсим надзвичайній кампанії, якої ціллю є знайти 500 жертводавців (осіб, товариств, чи відділів), з яких кожний зложив би одноразово не менше як $100 на допомогу найнещасливішим з нещасливих — українським жертвам війни.

Дальші жертви в цій надзвичайній кампанії „Свобода" на допомогу українським жертвам війни зложили:

64)	Американсько-Український Допомоговий Комітет в Бостон, Масс., при укр. прав. церкві Пресв. Тройці	$100.00
65)	Василь Нагай, Саванна, Джорджія	100.00
	Разом	$ 200.00
	Попередно проголошено	6,300.00
	Разом	$6,500.00

ХТО НАСТУПНИЙ?

Дальші жертви — по сто долярів чи більше — просимо слати чеками чи поштовими переказами, виписаними на „Свободу", на таку адресу:

SVOBODA
P. O. Box: 346. Jersey City 3, N. J.

ЖАРТИ

Талановитий хлопець.

Директор канцелярії має хлопця до посилок. Коли зійшовся з іншими подібними урядниками бюр, перехвалюється, що має талановитого хлопця якраз в теперішному часі, коли кожен нарікає на недостачу робітника.

„Кажу вам, приятелі" — розговорився директор — „то золото не хлопець. А який роботящий! Подумайте лише: Він розпочинає працю, скоро лише встане з ліжка і не залишає праці, доки не добіжить до свого бюра".

ДОРОГА ДО КРІПАЦТВА

Під таким наголовком подає „Канадійський Фармер" зміст книжки **"The Road to Serfdom"**, яку написав австрійський учений **August von Hayek**, що від довшого часу перебуває в Англії й є професором економії й статистики в Лондонськім Університеті.

Отся книжка, що її видано теж в Америці, звернула на себе широку увагу в Англії й Америці. Появилось багато критик, а вони, безогляду на те, чи годяться з думками автора чи ні, признають згідно, що в ній є багато передуманого на основі тих соціяльних перемін, що їх автор оглядав в краях з тоталітарним режімом. Думки, що виявлені в книжці, дали вже притоку до публичної дискусії в Англії зприводу виборчої кампанії. Зачав її британський премієр, Винстон Чорчил, заатакувавши в одній з виборчих промов соціялізм, а з ним і Партію Праці, яка, як він каже, хотілаб, якщоб прийшла до влади, заводити в Англії соціялістичні порядки, з якими, як каже Чорчил, є злучена обовязкова поліційна система в виді німецького Гестапо. На те відповідав К. Р. Атлі, один з передових членів Партії Праці й бувший міністер в коаліційнім кабінеті Чорчила, в радіовій промові, заповідаючи ліпшу і певнішу будучину Ан[illegible] партія прийде до влади і заведе соціялістичні порядки, основані на державній контролі певних товарів і націоналізації певних промислів. В тій промові Атлі полемізував з думками Чорчила, про які сказав, що вони є „з другої руки", себто взяті з книжки Гаєка.

Нам здається, що зміст цеї книжки, що появився в К. Ф. є звязаний з виборами в Канаді, де теж дебатують над такими проблемами, що їх порушили Чорчил і Атлі. Та якби і так було, то так є, що справи, які обговорюються у тій книжці є нині актуальні в цілому світі, в кожному краю. Тому саме присвятила їм так багато місця і американська критика, коли обговорювала книжку Гаєка. Тому буде добре, як теж читачі „Свободи" пізнають ці думки інад ними застановляться. Цеж думки, що відносяться до дуже важних питань, що є актуальними теж і в нашому краю.

∴

Перестoрога на часі.

В своїй новій книжці під заголовком „Дорога до Кріпацтва", Фредерик А. Гаєк, по народности австрієць, який перебиває в Англії від 1933 року і який тепер є британським горожанином, досліджує початки й розвиток соціяльного руху. В передмові до цієї книжки Джан Чемберлейн каже, між іншим таке: „Ся книжка є перестoрогою в теперішнім часі вагання над системами уряду. Вона каже нам: станьте, роздивіться й прислухайтеся".

Автор цеї книжки прожив одну половину свого життя серед культурних, думаючих німців, а другу половину в Америці й Англії. Він є переконаний, що декотрі з сил, які знищили свободу людей в Німеччині, знаходяться вже тепер в демократичних державах. Як давніше в Німеччині, так сьогодні й тут проповідують і поширюють соціялізм замаскований Демократією й Свободою. Основателі модерного соціялізму, каже Гаєк, не крилися зі своїми намірами. Вони явно твердили, що свобода думки є корінем лиха для людей, які жили в 19-тім столітті, і перші будівничі нового соціялістичного ладу наперед заявляли, що ті, які не повинуються новому ладу, будуть „трактовані як худоба".

Шварцшілд в своїй книжці, „Ворлд ін Тренс" каже: правда що проповідники (німецької) Соціял - Демократичної Партії щиро любили мир. Більшість з них були люди чесні й з добрими намірами. Вони мріяли про ідеальний лад на світі. Вони домагалися абдикації кайзера, але не перед скінченням війни. Вони очікували відповідної хвилі для введення нового Демократично - Соціялістичного Світового Ладу — силою. Вони радо приняли Гітлера яко чоловіка, який ввів би цей новий лад в життя — під назвою Національного Соціялізму або в німецькім скороченню — Націзм.

Дорога до гітлеризму і фашизму.

Соціялізм є дорогою до гідлеризму і фашизму. Гаєк вказує на те, що многі з націстичних і фашистських провідників, включаючи Мусолінія, Лявала й Квізлинга почали яко соціялісти. Дальше він каже: те, що є правдою про провід є рівночасно й правдою про членів партії. Іншими словами: які провідники такі й люди. В Німеччині було загально всім знано, що молодому націстови було дуже легко перейти на комуніста, або навпаки — з комуніста на нациста. Це пояснює факт, що сильні комуністичні елементи в Німеччині остаточно злилися в Національно-Соціялістичну Партію під проводом Гітлера.

Упродовж останніх 25 літ 19-го, і перших 25 літ 20-го століття Німеччина зробила великий поступ як в розвиненню теорії так і в практиці соціялізму. Німці ще давно перед приходом націзму нападали на демократію, капіталізм і індивідуалізм. Думка про таку політичну партію, яка контролювалаби життя людини від колиски до гробу, і яка диктувала би її, як задивлятися і як ставитися до всяких справ, вперше зродилася й була введена в життя соціялістами.

Гаєк каже, що не фашисти, але соціялісти були перпершими, які забирали молодіж до політичних організацій на те, щоби там давати її напрям в думанню. Не фашисти, але соціялісти були першими, щоб організувати молодіж в різні спортові товариства на те, щоби та молодіж не мала жадного контакту з людьми інших поглядів. Соціялісти були першими, що клали натиск на те, щоби члени їх організацій відрізнили себе від інших людей різними способами та заводили в себе нові кличі й форму привітів.

Люди, що бачили легкий перехід з соціялізму на фашизм, знають дуже добре, що ці два „ізми" є дуже подібними й близькими. Та каже Гаєк, в демократіях більшість людей вірить, що в соціялістичній системі може бути свобода. Вони не можуть зрозуміти, що демократичний соціялізм, мрія минулих кілька поколінь, є не лише неможливим, але що в самій спробі заведення такого ладу зроджуються ідеї, які нищать свободу. Сказано було вже що: чим більше люди стараються створити рай в своїй державі, тим більше вони творять або доводять до творення пекла на землі.

Думка про „плянування", каже Гаєк, є популярною найбільше тому, що кожний бажає, щоби ми розвязували свої проблеми з найбільшим предбаченням. Та різниця між модерними плянувателями і старими реформаторами не є в тім, чи треба вживати систематичного думання в плянуванню, чи ні, але радше в способі осягнення мети. Питання, каже Гаєк, є, **чи ми повинні витворити обставини, серед яких людина могла би розвивати своє знання й ініціятиву на те, щоби могла плянувати свою будучність мудро; або чи ми повинні зорганізувати державу економічно так, щоби кожному було призначено, що він може мати, а що ні.**

Гаєк годиться з тим, що добрий вжиток компетиції є потрібний, і що уряд повинен часом наглядати над компетицією. Наприклад, він каже, в ограниченню годин праці, в домаганню санітарности в фабриках і у наданню людям різних соціяльних услуг, компетиція є добра й пожадана для загального добра. Але є певні місця, де компетиція є непрактична.

Хотяй компетиція мусить бути контрольована до певної міри. Гаєк настоює на те, що її не можна скомбінувати з плянуванням задалеко без завдання шкоди продукції. Компетиція і центральна дирекція не є добрі, коли вони не є комплетні, а комбінація обох не може функціонувати. Плянування й компетиція можуть бути скомбіновані лише плянуванням **для** компетиції, а не плянування **проти компетиції.**

Чи можлива свобода в соціялістичній системі?

Признаючи, що модерні соціялісти можуть бути щирими в своїм обіцянню більше свободи, Гаєк каже, що впродовж минулих років обсерватори були вражені непредвидженими наслідками соціялізму. Обставини в комуністичній системі є дуже подібні до обставин в системі фашистівській. Пітер Друкер, письменник, говорить про це так: цілковите зневіря в осягненню свободи й рівности через марксизм приневолило Росію піти тим самим шляхом до заведення тоталітарної держави, яким Німеччина йшла. Не якраз тому, що комунізм і фашизм є однакові. Фашизм є той ступінь життя, де комунізм не вдався. Це показалося вже в Росії, так, як давніше в передгітлерівській Німеччині.

„Те, що обіцяно нам як Дорогу до Свободи, каже Гаєк, „є дійсно Дорога до Невільництва". Не є тяжко передбачити наслідки, коли демократія пускається на шлях „плянування". Він вказує, що демократичні уряди не можуть існувати як плянуючі агенції тому, що в них не може завжди бути цілковитої згоди у всіх справах. Це було би те саме, що вироблення пляну воєнної кампанії в демократичний спосіб. Природна річ, в таких випадках булоб дати одній особі, або групі осіб, повне право виробити повний плян, такий, який бувби найліпшим. Домагання економічного диктатора є типічним кроком на дорозі до соціялістичного плянування.

Гаєк каже, що „те, що ми робили для вдержання миру, не є те саме, що робити для провадження війни, і ще мудрим ділом є часом посвячувати свободу тимчасово задля вдержання її в будучности, але це не те саме, що посвячувати свободу на завжди задля плянованої економії. **Зреалізування соціялістичної програми значить знищення свободи. Демократичний Соціялізм, мрія минулих кількох поколінь, є неможливим".**

Соціялісти обіцяють „економічну свободу", без якої, вони кажуть, політична свобода нічого варта. Щоби цей аргумент виглядав правдивим, каже Гаєк, слові „свобода" надано інше значіння. Слово „свобода" спершу означало: свобода від насилування, коерції, або від агресії інших одиниць. Пізніше те слово означало: свобода від недомагань, визволення від обставин, недомагань, визволення від обставин, які ограничують діяльність людини. В цім останнім значінню свобода є те саме, що сила або багатство. Домагання нової свободи було лише іншою назвою для давного домагання розподілу багатств.

Припускаючи навіть, що американська або британська фашистська система відрізнялася від німецької або італійської, колиб її ввести в життя без насильства, ми можемо сподіватися ліпшого провідника, як був Гітлер або Мусоліні. Всетаки є добрі причини вірити, що тоталітарна система, скорше чи пізніше, почалаб показувати свої гірші прикмети. **Як демократичний провідник, який почне плянувати економічне життя, мусить остаточно зробитися диктатором, або покинути свій плян, так і тоталітарний провідник буде змушений вибирати між знехтуванням звичайної моралі і неуспіхом. З цеї причини, твердить Гаєк, в тоталітарній системі успішним провідником може бути лише той, який є брутальний і немилосердний.** Хто ще цього не зрозумів, той не розуміє або не добачує різниці між диктатурою і демократією західної цивілізації.

Коли згодимося з тим, що одиниця є на те, щоби здійснювати пляни держави, Гаєк заявляє, то ми можемо бути певними, що там мусять бути тоталітарні страхіття. В тоталітарній державі нетолерантність і брутальне здушення опозиції, зради й шпіонства, цілковите нехтування життя й добробуту одиниці, є необхідними й конечними. Діла, які бурядь наші почуття, мордування заставників або вбивання старих і немічних, є в деннім порядку. Щоби бути пожиточним помічником в заведенню тоталітарної держави, людина мусить бути готова ломати й нехтувати всякі засади моралі, коли інтереси держави цього вимагають. Лише цим способом можна осягнути важне становище в диктатурі.

(Кінець буде).

Living Symbol of 7th Loan

LOS ANGELES — One thousand students of Washington High School, as an inspiration to individuals to buy more and bigger War Bonds than ever in the Mighty Seventh War Loan, formed this living symbol. The gigantic demonstration was conducted with the cooperation of the Southern California War Finance Committee. U. S. Coast Guard Photo.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

РАЧЕСТЕР, Н. Й. — Бр. св. Йосафата, від. 217, подає до відома всім своїм місцевим і позамісцевим членам, що піврічні збори відбудуться в неділю, 17. червня, в годині 2. пополудні точно, в гали парохіяльній. Взиваємо всіх членів прийти, бо є важні справи до вирішення. Довгуючі члени конечно мають явитися і вирівнати свої залеглости, бо будуть суспендовані, та щоб контр. комісія не проголошувала їх імен на наступних зборах, як буде давати звіт. Також шановні члени старайтесь приєднувати нових членів і впишіть своїх дітей. — За уряд: М. Яцула, предс.; Т. Шургот, кас.; А. Іванів, секр.

ПАСЕЙК, Н. ДЖ. — Місячні збори Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 42, відбудуться в неділю, 17. червня, в годині 2. пополудні, в льокали У. Н. Дому, 237 Гови Еве. Просимо всіх членів прийти на ці збори, бо буде роздання чеків дивіденди від У. Н. Союзу. — За уряд: П. Головачук, фін. секр.

IRONDEQUOIT, N. Y. — Meeting of the Taras Sshevchenko Society will be held Sunday, June 17., at 2:00 P. M. at the Ukrainian Hall on Goodman. Every member is urged to attend as important matters will be discussed. —S. Holowka, Pres.; J. Yanus, Treas.; W. B. Hussar, Sec.

НЮАРК, Н. ДЖ. — Бр. св. Івана Хрестителя, від. 76, повідомляє всіх членів, що піврічні збори відбудуться в неділю, 17. червня, в гали при Мортон улиці. Просимо всіх членів прийти на ці збори, бо є важні справи до полагодження, а також є чеки довіденди, які кожний член мусить прийти і забрати собі. Довгуючих членів напоминаємо вирівнати свій довг, бо інакше буде суспендований. — С. Хринівський, предс.; М. Сороколіт, кас.; В. Салабун, секр.

МАНЧЕСТЕР, Н. Г. — Місячні збори Бр. Преч. Діви Марії, від. 178, відбудуться в неділю, 17. червня, в годині 2. пополудні, в парохіяльній галі, 54 Волнот ул. Комітет просить всіх членів прийти на ці збори, бо є одна дуже важна справа до полагодження. Секретар роздасть дивіденду від У. Н. Союзу. — За уряд: Н. Беднарчук, секр.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. — Місячні збори Бр. св. Юрія, від. 239, відбудуться в суботу, 16. червня, в год. 8. ввечір. Біжучі справи буде полагоджувати секретар вже від год. 6:30. На порядку нарад є багато важних справ і тому приявність усіх членів обовязкова. — Уряд.

НЮ БРІТЕН, КОНН. — Бр. св. Петра й Павла, від. 254, повідомляє, що піврічні збори відбудуться в пятницю, 15. червня, в годині 8. ввечір. Просимо членів прийти на збори, бо є важні справи до обговорення. Просимо членів вирівнати свої місячні вкладки. — За уряд. А. Котик, предс.; Ю. Дзят, кас.; І. Козира, секр.

ГІЛСАЙД, Н. ДЖ. — Тов. Калина, від. 459, повідомляє всіх своїх членів, що надзвичайні збори відбудуться в неділю, 17. червня, в 3. годині пополудні, в Українській Централі, 180 Вілйем Стр., Нюарк, Н. Дж. Приявність кожного члена на тих зборах конечно пожадана, бо є дуже важна справа до рішення. — За Тв.: Анастазія Лобур, секр.

ВЕСТ ІСТОН, ПА. — Піврічні збори Тов. ім. Богдана Хмельницького, від. 137, відбудуться в неділю, 17. червня, в годині 2. пополудні. Просимо всіх місцевих і позамісцевих членів прийти на збори, бо є важні справи до полагодження. Буде звіт контр. комісії і роздання дивіденди від У. Н. Союзу. — За уряд: Ф. Сагатий, предс.; М. Підгайний, кас.; М. Колодруб, секр.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Шікаго, Ілл. — Справляється виказ жертв, поміщений в „Свободі" з 5. червня б. р., щодо імен, що там були. Має бути: Теодор Грицак з Гемонд, Індіяна, $10, Антін Партика $10, Тома Курко $5, Михайло Гутман $5.

ТАРЗАН, ч. 1194. Жертва Джейни.

AS TARZAN'S FINGERS TIGHTENED ON HITLER'S THROAT, FROM AROUND A CORNER JANE APPEARED.

REX MAXON

HER GUARDS TOOK IN THE SITUATION. ONE PLACED THE MUZZLE OF A PISTOL AT JANE'S SIDE AND CALLED TO TARZAN,

"TURN HIM LOOSE -- OR WE'LL KILL HER!"

"GO ON, TARZAN," JANE SHOUTED; "I'D GLADLY GIVE MY LIFE TO RID THE EARTH OF THAT CREATURE!"

Як Тарзанові пальці затиснулися на горлі Гітлера, зпоза рога показалася Джейн.

Її сторожі оглянули ситуацію. Один з них приклав дуло револьвера до її боку й сказав до Тарзана:

„Пусти його, або ми вбємо її!"

„Роби своє!" Джейн крикнула, „я радо пожертвую своїм життям, аби звільнити людей від цеї потвори!"